

Безумовно, доба Гетьманщини мала величезний вплив на подальше національне відродження, але цей, вкрай необхідний для українського народу та України державотворчий процес, вкотре був перерваний зовнішнім втручанням. Існування Гетьманської держави дозволило продовжити національні традиції та утвердження на українських землях державних органів управління та фінансово-економічного поступу, що сприяло подальшій ідентифікації українства у найрізноманітніших сферах життя, насамперед фінансово-економічного.

Доля інших українських земель склалася так, що спочатку (1772 та 1775 рр.) більша частина Правобережної України: Галичина, Буковина та Волинь – увійшли до складу Австрійської, а пізніше, до Австро-Угорської імперії. Таким чином, фінансово-економічні відносини втратили національну самобутність і набули ознак, властивих державам-поневолювачам.

Література

1. Андрущенко В.Л. Запорозька Січ як український феномен / В.Л. Андрущенко, В.М. Федосов. – К. : Вид-во "Заповіт", 1995. – 173 с.
2. Василик О.Д. Державні фінанси України : підручник / О.Д. Василик. – К. : Вид-во НІРС. – 2000. – 416 с.
3. Гетьманщина як центральне явище української історії. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.aistor.do.am/publ/getmanshina_jak_centralne_javishhe_ukrajinskoji_istoriji/1-1-0-798.
4. Деєва Н.М. Бюджетна абетка / Н.М. Деєва, Т.В. Недосекина. – Дніпропетровськ : Вид-во "Дніпрокнига", 2004. – С. 175-178.
5. Нечай Н. Нариси з історії оподаткування / Н. Нечай. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.dpa.cv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=160:2009-06-11-12-16-55&catid=8:2009-06-02-11-18-30&Itemid=24.
6. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн : навч. посібн. / Ю.В. Пасічник. – К. : Вид-во "Знання-Прес", 2002. – 495 с.
7. Прицак О. Конституція Пилипа Орлика / О. Прицак // Перша Конституція України гетьмана Пилипа Орлика. 1710 рік. – К., 1994.
8. Оспіщев В.І. Фінанси : навч. посібн. / В.І. Оспіщев, Л.І. Лачкова, О.П. Близнюк та ін. / за ред. В.І. Оспіщева. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 366 с.
9. Фінанси: курс для фінансистів : навч. посібн. / за ред. В.І. Оспіщева. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 567 с.
10. Шуст Р.М. Нумізматика: історія грошового обігу та монетної справи в Україні : навч. посібн. / Р.М. Шуст. – К. : Вид-во "Знання", 2007. – С. 63.
11. Щербак В. "Козацький слід" у вітчизняній історії XVI-XVIII ст. / В. Щербак. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/bitstream/123456789/500/1/Scherbak_Kozatskyj_slid.pdf.

Голубка С.М. Основы национальных финансов времен казачьей государственности

Исследован вопрос национальных финансов Украины сквозь историческую призму украинской государственности времен Гетьманщины. Отражены особенности первичных финансовых институтов периода запорожского казачества.

Ключевые слова: налоги, пошлина, Казачья казна, Генеральный подскарбий.

Golubka S.M. The basics of the national financial formation at the times of the Kozaks' state

The article is dedicated to the investigation of the national finance of Ukraine through the historical prism of the Ukrainian statehood at the times of the Kozaks' state. The peculiarities of the institutions of the national financial formation are being covered.

Keywords: taxes, tariffs, Kozaks' Treasury, General treasurer.

УДК 334.021.1

Здобувач Я.Б. Коваль¹ – Інститут регіональних досліджень НАН України

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Розглянуто механізми впливу громадських інституцій на формування та реалізацію державної політики розвитку підприємництва в Україні. На основі аналізу досвіду роботи громадських організацій та об'єднань в цьому напрямку розроблено пропозиції щодо створення сприятливого середовища для активізації роботи громадського сектору щодо розвитку підприємництва.

Ключові слова: громадські інституції, підприємництво, вплив громадського сектору на державну політику розвитку підприємництва.

В умовах формування ринкової економіки України соціального спрямування необхідно створити дієвий механізм взаємодії представників підприємництва та держави шляхом створення ефективних громадських організацій. Вирішення проблем економічного й соціального розвитку будь-якої держави потребує розвитку підприємницької діяльності і, насамперед, малого та середнього бізнесу. На думку експертів Європейської економічної комісії, малі й середні підприємства вважають однією з головних рушійних сил економічного розвитку. Окрім того, важливим елементом в системі підтримки розвитку малого підприємництва є рівень самоорганізації суб'єктів підприємницької діяльності (кількість громадських об'єднань підприємців, географія їхнього поширення та впливу, взаємодія з органами влади, взаємодія з іншими громадськими об'єднаннями та політичними інститутами). Тому дуже важливим питанням є забезпечення участі громадськості у процесі прийняття рішень органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування стосовно формування та впровадження державної політики розвитку підприємництва в Україні.

Проблема розвитку підприємництва постійно перебуває в центрі уваги відомих зарубіжних та вітчизняних науковців та практиків. Вплив громадських організацій на суспільно-економічне життя країни та його особливості досліджено у працях таких вчених, як Т. Акимов, О. Вінніков, В. Гаєць, С. Кириченко, А. Колодій, Р. Краплич, З. Смирнов та інших. Зокрема питання активізації діяльності суб'єктів підприємництва є не тільки предметом дослідження сучасних науковців, працівників державних структур, освітян, підприємців, громадських діячів, але й об'єктом закордонних фахівців та часто фігурують на сторінках фахових видань. При цьому практично кожна держава формує та впроваджує свою політику щодо розвитку підприємництва та механізми її реалізації, формує законодавчу базу, що регламентує і стимулює підприємницьку діяльність в тих напрямках, які є найбільш важливі для національної економіки [8]. Але водночас необхідно зазначити, що недостатньо досліджується такий важливий і ефективний напрям розвитку підприємництва як самоорганізація суб'єктів підприємницької діяльності, а саме створення громадських організацій, об'єднань, асоціацій підприємців, як дієвого ва-

¹ Наук. керівник: проф. Я.М. Кашуба, канд. екон. наук – Державний університет фізичної культури

желя впливу громадськості на формування та впровадження державної політики розвитку підприємництва в Україні.

У сучасних умовах несприятливої економічної ситуації, пошуку та впровадження органами державної виконавчої влади ефективних моделей розвитку та підтримки малого та середнього бізнесу цікавою та інноваційною є модель розвитку підприємництва в Україні на основі активізації громадських інституцій.

Метою дослідження є висвітлення та аналіз ефективності механізмів впливу громадського сектору на державну політику розвитку підприємництва в Україні, формування пропозицій щодо створення сприятливих умов для активізації громадського середовища, самооб'єднання суб'єктів підприємницької діяльності.

Як свідчить світовий досвід, налагодження взаємовигідних, збалансованих та партнерських стосунків між державою, владою, її громадянами та суб'єктами підприємницької діяльності завжди є актуальним навіть в економічно розвинених країнах з віковими демократичними традиціями та стабільною економічною ситуацією. Очевидно, що для України на етапі розбудови ринкової економіки проблема взаємодії держави, підприємців та громадських організацій як об'єднувальної ланки є стратегічним і одним із головних завдань.

Громадські організації виникають на основі природної потреби громадян брати участь в суспільно-політичному житті держави. Оскільки у повсякденному житті більшість людей не мають можливості займатись справами суспільства у повному обсязі, то за них це роблять громадські організації. Громадяни, входячи до складу громадських організацій та обираючи їх керівництво, делегують лідерам громадських інституцій свої права на участь у суспільних процесах, участь у процесі підготовки та обговорення законопроектів, участь у прийнятті рішень керівництвом органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо впровадження державної політики, зокрема щодо розвитку підприємництва.

Об'єднання громадян створюють широкі можливості для суспільної ініціативи, здійснення самоуправління завдяки демократичним засадам, а саме: добровільності членства, виборності всіх керівних органів, підзвітності і підконтрольності керівництва членам організації, гласності у роботі та колегіальності. Громадські організації та об'єднання представляють інтереси своїх членів у різних державних органах, а якщо необхідно – то захищають такі інтереси [3]. Це особливо важливо тоді, коли законодавча система держави перебуває на стадії формування і коли не завжди чітко напрацьовано механізми забезпечення виконання законів (відсутні чи недосконалі підзаконні акти, нормативно-розпорядчі документи органів державної виконавчої влади та ін.).

Одним з важливих напрямів діяльності бізнес-асоціацій є захист прав та інтересів підприємництва, лобювання його інтересів в парламенті, уряді, місцевих органах влади. Громадськими об'єднаннями підприємців активно велась дуже активна робота над проектом Податкового кодексу України, зокрема над розділами, що стосуються спрощених методів оподаткування суб'єктів підприємництва і податкового адміністрування. Координаційно-експертний центр об'єднань підприємців України має сьогодні регіональні

представництва в Дніпропетровській, Львівській, Одеській, Тернопільській, Харківській областях. Безумовно, діяльність регіональних бізнес-асоціацій, координаційно-експертного центру та його представництв має свої досягнення, свій вплив на підтримку та розвиток підприємництва в тому чи іншому регіоні, вирішення проблем малого й середнього бізнесу.

Представники більшості громадських об'єднань підприємців беруть активну участь в розробленні та реалізації регіональних програм підтримки та розвитку малого і середнього підприємництва, що, безумовно, сприяє становленню і розвитку цього важливого сектору економіки.

Необхідно згадати такий важливий напрям роботи громадських організацій підприємців як сприяння у проведенні навчання й підвищення кваліфікації, професіоналізму підприємців, адже в сучасних умовах глобалізації, динамічного розвитку людства, зміни ідей, знань виникає потреба в навчанні протягом усього життя [7]. Опорою для громадських організацій нашої держави є їх об'єднання, такі як: Міжнародне громадське об'єднання "Форум лідерів бізнесу України" та Національний клуб лідерів громадських об'єднань підприємців. Такі об'єднання громадських організацій надають їм істотну матеріальну, освітню і юридичну допомогу і підтримку, виконуючи при цьому не тільки економічну, а і соціальну функцію [4].

Громадські організації – це важливий компонент суспільства як сфери недержавних суспільних інститутів і відносин, що має створювати умови для самореалізації окремих індивідів і груп шляхом участі в суспільному житті держави. Залучення громадських організацій до тісної співпраці із суспільством підвищує рівень прозорості та відкритості суспільства і значно посилює віру громадян не тільки у власні сили, а і у сторонню допомогу.

Діяльність громадських організацій може мати одразу кілька спрямувань. У такому випадку свідомий вибір основного напрямку діяльності здебільшого визначається можливостями і обмеженнями, закладеними в ту чи іншу ситуацію. Нагальними у такому випадку є питання, які відповідають більш нагальним місцевим проблемам і які в цій ситуації є досяжними для вирішення громадськими організаціями [9].

За активної участі громадських організацій у нашій державі вже значно зменшено адміністративний тиск на підприємців, запроваджено альтернативні схеми оподаткування, впорядковано процедури розроблення та прийняття регуляторних актів, скорочено перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації тощо [4]. Згідно із соціологічними дослідженнями Л. Беззубко, Б. Беззубко переважна більшість підприємців не співпрацює з громадськими організаціями різних рівнів – ні з міськими, ні з регіональними, ні із закордонними. Більшість підприємців (82,5 %) зазначили, що вони бажають співпрацювати з громадськими організаціями, тільки 7,5 % опитаних заявили, що "у них немає бажання співробітничати з громадськими організаціями". Це свідчить про високу потенційну готовність до співробітництва підприємців із громадськими організаціями [1].

Багато підприємців, які бажають співпрацювати з громадськими організаціями, наголошують на необхідності партнерських відносин, які б передбачали взаємну допомогу. Найбільш бажаною формою допомоги є представ-

лення громадськими організаціями інтересів підприємців в органах місцевого самоврядування. Становлять інтерес відповіді респондентів на питання соціологічного дослідження: "Як Ви вважаєте, чи потрібні громадські об'єднання для суб'єктів підприємницької діяльності?" 52,5 % респондентів дали позитивну відповідь на це питання, 6,3 % респондентів дали негативну відповідь. Але треба зауважити, що 41,3 % респондентів було складно відповісти на це запитання з огляду на те, що вони мають мало інформації про існуючі громадські організації, які співпрацюють із підприємцями, про можливі форми їх співробітництва.

Об'єднавчою ланкою між підприємцями, органами влади і громадськими організаціями повинно стати створення в місті при міській раді громадської експертної ради з розвитку підприємництва (малого бізнесу) – на необхідність створення такого органу вказали 48,8 % респондентів [1].

Мале підприємництво є невід'ємною складовою ринкової економіки. Зростання підприємницької активності у цій сфері сприяє наповненню ринку товарами та послугами, вирішенню проблеми зайнятості, створенню нових робочих місць. Результати аналізу розвитку підприємництва у Львівській області показали, що протягом останніх років зберігається тенденція до підвищення ролі малого підприємництва. Так, за показниками 2008 року, у сфері малого підприємництва в області функціонувало понад 113,5 тис. суб'єктів малого бізнесу, зокрема – 18,7 тис. малих підприємств та 94,8 тис. – підприємств – фізичних осіб, що більше на 0,1 % ніж у 2007 р., на 9,1 % більше, ніж у 2006 р., на 9,5 % більше, ніж у 2005 р. та на 8,7 % більше, ніж у 2004 р.

Попри зростання кількості суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб, спостерігаються позитивні тенденції до створення нових робочих місць. Створено умови для самозайнятості. Суб'єктами господарювання у 2010 р. створено 42,1 тис. нових робочих місць, що на 15 % більше ніж минулого року. Шляхом надання дотацій працедавцям працевлаштовано 1122 безробітних. Це, звичайно, ще далеко не ті показники, які Львівська область може досягнути, але ця позитивна тенденція свідчить про те, що в регіоні створюється достатньо ефективна система державної підтримки розвитку підприємництва, яка дасть змогу за допомогою громадських організацій покращити зазначені показники.

На малих підприємствах області нараховувалось 110,3 тис. осіб зайнятих працівників. У середньому на одне підприємство припадало шість працівників. Найбільше працівників задіяно у промисловості, в торгівлі; ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку (22,8 тис. осіб або 20,7 %); в операціях з нерухомим майном, оренді, інжинірингу та наданні послуг підприємцям (22,1 тис. осіб, або 20 %) [6]. Формування дієвого механізму співпраці підприємств та органів державної влади за допомогою громадських організацій як посередників дасть змогу підвищити ефективність роботи підприємств, сприятиме зростанню надходжень до державного бюджету та сприятиме вирішенню проблеми безробіття в регіонах України. Отже, станом на сьогодні громадські інституції можуть запропонувати підприємцям:

- правову підтримку і захист їхніх економічних, професійних, соціальних інтересів;
- консультаційно-юридичну, інформаційну допомогу, консультації і аудиторське обслуговування, централізоване забезпечення усією необхідною інформацією з коментарями про закони, постанови, інструкції, наприклад запровадження інституту волонтерів податкової служби України (громадських податкових консультантів) тощо;
- навчання й підвищення кваліфікації, професіоналізму підприємців, проведення конгресів, конференцій, семінарів, симпозіумів, ділових зустрічей, консультацій з правових питань, ведення бухгалтерського обліку, оподаткування;
- сприяння в інвестуванні виробництва, промислової кооперації, розвитку торговельної діяльності;
- встановлення прямих зв'язків між фірмами й малими підприємствами, діловими колами України та іноземних держав;
- залучення донорських коштів для розвитку підприємництва, шляхом реалізації грантових програм та проектів;
- забезпечення участі у процесі прийняття рішень керівництвом органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо впровадження державної політики розвитку підприємництва, прийняття регуляторних актів, шляхом функціонування громадських рад та інших дорадчих органів за участі представників громадського сектору, проведення громадської експертизи та громадського контролю за діяльністю органів державної виконавчої влади щодо розвитку підприємництва в Україні.

Діяльність громадських об'єднань підприємців – це конкретна підтримка і розвиток підприємництва як загалом в Україні, так і в кожному конкретному регіоні, а також вплив на владу в тих питаннях, що стосуються розвитку бізнесу. Дієвість такої підтримки, звісно, вимірюється не лише кількістю суб'єктів підприємництва в тому чи іншому регіоні, а й тим, настільки вільно і прозоро вони можуть займатися підприємницькою діяльністю. Водночас, діяльність таких громадських об'єднань через об'єктивні причини поки що не набула в Україні належного розвитку.

Серед головних причин ситуації, яка склалась на сьогодні, потрібно зазначити такі:

- не сформовано громадської думки щодо необхідності функціонування громадських інституцій в Україні, відповідно спостерігається недовіра самих підприємців до таких об'єднань;
- не достатнє сприяння окремих місцевих органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- відсутність ефективного механізму фінансування діяльності громадських організацій за рахунок державних чи благодійних коштів.

Це ще раз свідчить про те, що як би не намагалися одне чи численні громадські об'єднання підприємців відстоювати інтереси малого бізнесу, доти, поки з боку влади не буде створено належних умов для розвитку підприємництва, намагання громадських об'єднань підприємців залишатимуться малоефективними. Багато надій покладають підприємці на діяльність Ради об'єднань підприємців при Урядовому комітеті економічного розвитку. Зі створенням цієї Ради підприємницька громадськість (і насамперед самі підприємці) бере дедалі більш активну участь в обговоренні урядових рішень, і, що особливо важливо, ще на етапі підготовки проектів цих документів. Ця

активність на фоні адміністративної реформи, яка зараз проводиться в Україні, веде до того, що підприємницькі об'єднання поступово нарощують свій вплив на формальну процедуру прийняття рішень, а також мають можливість власними руками формувати сприятливі умови для здійснення підприємницької діяльності.

Підсумовуючи наведені аргументи, доцільно зазначити, що з метою створення належних умов для розвитку незалежних громадських інституцій в Україні, зокрема громадських організацій підприємців вітчизняним урядовим структурам та місцевим органам державної виконавчої влади необхідно:

- розробити механізм фінансування витрат за рахунок державних та благодійних коштів (створення спеціального фонду, на рахунках якого будуть акумулюватись кошти від добровільних внесків підприємств та підприємців) на утримання громадських організацій, які працюють в напрямку розвитку підприємництва), що дасть змогу громадським організаціям здійснювати поточну системну планову роботу, незалежно від проектної діяльності;
- проводити інформаційно-просвітницьку роботу серед населення щодо необхідності розвитку громадських інституцій в Україні, як одного з основних сегментів громадянського суспільства;
- запровадити систему стимулювання представників бізнесу, приватних підприємців до підтримки створення та розвитку громадських інституцій;
- не допускати формального підходу до створення належних умов для забезпечення участі громадськості в процесі прийняття рішень, а саме забезпечення виконання нормативно-розпорядчих документів, які регламентують роботу громадських рад при органах державної виконавчої влади, сприяння проведення громадської експертизи, здійснення громадського контролю за роботою органів державної виконавчої влади громадськими інституціями.

Література

1. Беззубко Л.В. Взаємодія підприємців, органів влади та громадських організацій / Л.В. Беззубко, Б.І. Беззубко // Журнал Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". – Сер.: Економічний вісник НТУУ "КПІ". – 2009. – № 6. – С. 45.
2. Вінніков О. Громадські організації в Україні: новий поступ з новим законодавством / О. Вінніков, А. Ткачук. – К.: Вид-во Ін-ту успішних громад, 2006. – 31 с.
3. Закон України "Про об'єднання громадян" від 6 червня 1992 р., № 2460-XII. [Електронний ресурс]. – Доступний з [http://www.vodopoy.com/index.php?option=com_content &view=section&id=25&Itemid=26](http://www.vodopoy.com/index.php?option=com_content&view=section&id=25&Itemid=26)
4. Колодій А.Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні: монографія / А.Ф. Колодій. – Львів: Вид-во "Червона калина", 2002. – 408 с.
5. Петрович Й.М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва: навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / Й.М. Петрович, Ю.В. Банах, Л.Я. Слобода / за ред. д-р екон. наук, проф., Заслуж. діяча науки і техніки України Й.М. Петровича. – Львів: Вид-во "Магнолія 2006", 2007. – 256 с.
6. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Львівській області на 209-2010 роки. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.lvivbiz.com/article.php?id=5&article=228> станом на 15.12.2011 р.
7. Розвиток підприємництва в Україні: економіко-правове забезпечення // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (13-14 грудня 2007 р., м. Львів) / відп. ред. д-р екон. наук, проф. О.Є. Кузьмін. – Львів: НВФ "Українські технології", 2007. – 364 с.
8. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України // Економіко-правове забезпечення розвитку підприємництва в Україні: зб. наук. праць / НАН України; редкол. Є.І. Бойко (відп. ред.) та ін. – Львів: Вид-во Ін-ту регіональних досліджень, 2008. – Вип. 6 (74). – 2008. – 32 с.

9. Якубовський О. Державна влада і громадянське суспільство: система взаємодії: монографія / О. Якубовський, Т. Бутирська. – Одеса: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2004. – 480 с.

Коваль Я.Б. Институционное обеспечение влияния общественности на государственную политику развития предпринимательства

Рассмотрены механизмы влияния общественных институтов на формирование и реализацию государственной политики развития предпринимательства в Украине. На основе анализа опыта работы общественных организаций и объединений в данном направлении, разработаны предложения относительно создания благоприятной среды для активизации работы общественного сектора относительно развития предпринимательства.

Ключевые слова: общественные институты, предпринимательство, влияние общественного сектора на государственную политику развития предпринимательства.

Koval Ya.B. Providing of influence of public is for help of institute of country on public policy of development of enterprise

In the article the mechanisms of influence of public institutions are considered on forming and realization of public policy of development of enterprise in Ukraine. On the basis of analysis of experience public organizations of associations in this direction, suggestions are developed in relation to creation of favourable environment for activation of work public a sector in relation to development of enterprise.

Keywords: public institutions, enterprise, influence public a sector on the public policy of development of enterprise.

УДК 338.2:378 (477) Пров. інженер-програміст Ю.М. Римар – Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи, м. Київ

СТВОРЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Наведено короткий опис системи автоматизації управління навчальним процесом у вищому навчальному закладі, що розроблена та експлуатується у Львівському інституті банківської справи. Подано перелік основних функціональних характеристик системи.

Ключові слова: автоматизована система управління, навчальний процес.

Постановка проблеми. Управління складними соціально-економічними та технологічними об'єктами на сьогодні немислиме без широкого використання потужних інформаційних систем – автоматизованих, а подекуди й повністю автоматичних комп'ютеризованих комплексів, які є інструментами реалізації основних функцій менеджменту [1] та здатні оперативнo й ефективно обробляти значні потоки інформації, що циркулюють у цих об'єктах. Сучасний вищий заклад освіти з інформаційної точки зору також є складною ієрархічною системою з розгалуженими інформаційними зв'язками між елементами та значним обсягом інформаційних потоків у них. Поряд з цим кожен освітній заклад можна розглядати як певний суб'єкт господарювання або підприємство, метою якого є надання освітніх послуг. Таке підприємство можна уявити собі у вигляді системи, на вході якої представлено громадян з певним рівнем освіти, а на виході масою тих же громадян з якісно новим, вищим рівнем освіти. Для реалізації мети своєї діяльності – підвищити освітній рівень громадян, котрі поступають на навчання до освітнього за-